

РОЛЬ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ФОРМУВАННІ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ

В умовах поглиблення глобалізаційних процесів та поширення так званої філософії «світового виробництва», яке уособлюють потужні транснаціональні компанії та метакорпорації, такі фактори як виробництво якісних товарів і послуг, встановлення конкурентних цін, дотримання розумного співвідношення «ціна-якість» товарів і послуг, своєчасна доставка та якісне надання послуг в умовах безперервного удосконалення усіх процесів створення вартості від виробника до споживача є пріоритетними цілями розвитку організацій світового рівня. В умовах відкритості економік, збільшення кількості глобальних галузей економіки, поглиблення зв'язків між країнами вітчизняні виробники товарів і послуг зіштовхуються вже не тільки з внутрішньою конкуренцією, вони підпадають під вплив глобальної конкуренції, яку посилюють потужні організації – лідери у своїх галузях. Ось чому організаціям, які мають на меті досягнути довгострокової конкурентоспроможності на ринку, варто враховувати усі переваги, а також шляхи їх отримання, якими вже користуються організації світового рівня, оскільки вони прискорюють темпи світового виробництва, диктують умови, задають тенденції розвитку своїх галузей.

Освітня галузь є досить глобалізованою, оскільки супроводжується суттєвим збільшенням міжнародного обміну студентами, міжнародним співробітництвом у науково-технічній, освітній програмах стажувань викладачів та аспірантів тощо. На цю сферу крім того чинить суттєвий вплив поширення міжнародних освітніх стандартів, норм та вимог до кваліфікації студентів тощо.

Освітня сфера та представники зокрема вищої школи мають враховувати глобалізаційні фактори у своєму розвитку, досягати національної конкурентоспроможності одночасно з міжнародною, оскільки для глобалізованих галузей немає відмінностей між внутрішньою та світовою конкурентоспроможністю.

В умовах формування «нової» економіки або економіки знань, в епоху постіндустріального суспільства ВНЗ чинять істотний вплив на формування міжнародної та глобальної конкурентоспроможності своїх країн. Вони як осередки формування нових знань та проведення наукових досліджень, джерела генерування та комерціалізації інновацій, формують передумови для розвитку своїх країн. Ось чому актуальним є вивчення досвіду формування ВНЗ світового рівня конкурентоспроможності своїх країн в умовах глобалізації, шляхів та напрямів підтримки власної конкурентоспроможності на внутрішньому та світовому рівні.

Дослідимо результати рейтингування ВНЗ світу, проведеного QS World University Rankings за результатами 2014-2015 н.р. Ранг ВНЗ визначався за показниками, що враховують академічну репутацію навчального закладу, його імідж як роботодавця, кількість студентських факультетів, в тому числі міжнародних, чисельний склад студентів та їх кількість іноземного походження, рівень цитування наукових публікацій працівників факультетів тощо (табл. 1).

Як бачимо ТОП – 20 ВНЗ світу залишається практично незмінною довший період часу, ВНЗ можуть змінювати свої позиції у рейтингу, але ТОП - 20 кращих ВНЗ світу не полишають.

Дані табл. 1 дають можливість зробити висновок, що 11 ВНЗ з ТОП - 20 розташовані у США, 6 – у Великій Британії, 2 – у Швейцарії, 1 – у Канаді. За показником академічної репутації до ТОП – 20 світових ВНЗ увійшли також освітні заклади Сінгапуру, Японії, Австралії та Китаю.

Далі порівняємо наявність провідних ВНЗ у країнах світу з їхньою глобальною конкурентоспроможністю. Для цього було обрано 3 основні рейтинги країн світу за показниками їх конкурентоспроможності та інноваційності (табл. 2).

Таблиця 1

Рейтинг ТОП – 20 ВНЗ світу за результатами 2014-2015 н.р.

Вищі навчальні заклади	Країни розташування	Рейтингові бали	Ранги	Зміна рангів порівняно з 2013-2014 н.р.
Massachusetts Institute of Technology	США	100,0	1	0
University of Cambridge	Велика Британія	99,4	2	+1
Imperial College London	Велика Британія	99,4	3	+2
Harvard University	США	99,3	4	-2
University of Oxford	Велика Британія	99,2	5	+1
University College London	Велика Британія	99,2	6	-2
Stanford University	США	98,3	7	0
California Institute of Technology	США	97,1	8	+2
Princeton University	США	96,6	9	+2
Yale University	США	96,5	10	-2
University of Chicago	США	95,5	11	-2
Swiss Federal Institute of Technology	Швейцарія	95,3	12	0
University of Pennsylvania	США	94,5	13	0
Columbia University	США	94,1	14	0
Johns Hopkins University	США	94,1	15	-1
Kings College London	Велика Британія	92,9	16	+4
The University of Edinburgh	Велика Британія	92,8	17	0
Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne	Швейцарія	92,8	18	+1
Cornell University	США	92,6	19	-4
University of Toronto	Канада	92,4	20	-2

Джерело: <http://www.topuniversities.com>

Таблиця 2

Взаємозв'язок між кількістю провідних ВНЗ світу і рівнем глобальної конкурентоспроможності та інноваційності країн

Країни	Кількість ВНЗ з ТОП - 20 ¹	Ранг за Глобальним індексом конкурентоспроможності країни ²	Ранг за Індексом економіки, що ґрунтується на знаннях ³	Ранг за Глобальним індексом інновацій ⁴
США	11	3	12	6
Велика Британія	6	9	14	2
Швейцарія	2	1	10	1
Канада	1	15	7	12
Сінгапур	1*	2	23	7
Австралія	1*	22	9	17
Японія	2*	6	22	21
Китай	1*	28	13	10

Примітки: * - кількість ВНЗ у рейтингу ТОП-20 за показником «Академічна репутація» QS World University Rankings. 1. QS World University Rankings 2014-2015, QS Stars. 2. Global Competitiveness Index 2014-2015. The Global Competitiveness Report. 3. World Knowledge Competitiveness Index 2012. 4. Global Innovation Index INSEAD 2014.

Глобальна конкурентоспроможність країн визначається рівнем розвитку науки та вищої освіти. Табл. 1-2 підтверджують наявність взаємозв'язку між рівнем глобальної конкурентоспроможності, інноваційності країн з наявністю у них провідних світових ВНЗ. Зокрема такі країни як Швейцарія, США, Велика Британія, Сінгапур, Канада, маючи потужні ВНЗ світового рівня, підтверджують свій високий рівень конкурентоспроможності та інноваційності економіки, демонструють швидкі темпи економічного зростання. З огляду на це, урядам країн важливо враховувати роль науки і ВНЗ у формуванні та реалізації ефективної конкурентної політики в умовах глобалізації.